

New Zealand

LÆS MERE
GLOBAL
FARMING MIDT
I UGEN

Krondyr – en plage blev til givtig forretning

Engelske rigmænd, der i gamle dage flyttede til New Zealand, kunne ikke leve uden at have krondyr til jagt. De importerede derfor et mindre antal, som endte med at blive en stor plage for alle andre. Men i dag bliver der opdrættet krondyr på farme, hvor især gevirerne er meget værdifulde.

Niels Damsgaard Hansen
ndh@ndhtxfoto.dk

■ Herhjemme er rigtig mange landmænd godt og grundigt trætte af krondyr, der raserer marker og ensilagestakke - især uden for jagtsæsonerne. Antallet af krondyr går også stejlt opad, især fordi det mest er hjortene, der jages for at få trofæer op at hænge i mange jagtstuer rundt omkring.

Samme udvikling har gjort sig gældende i New Zealand. De første dyr

kom til landet i 1851 fra Storbritannien, og flere blev importeret frem til starten af 1900-tallet.

- De forholdsvis få dyr fandt ideelle livsbetingelser, og de spredte sig til at blive en national plage frem mod 2. verdenskrig, fortæller Jerry Bell, der ejer Criffel Station, hvor han både har intensiv og ekstensiv græsning af sine mange krondyr.

Derfor blev det politisk besluttet, at bestanden skulle reguleres med alle tænkelige metoder.

Livet som indsats

Det skulle dog vise sig at være et yderst risikabelt arbejde at mindske

bestanden af krondyr i New Zealand.

Naturen i New Zealand er nemlig ikke som i Danmark. Her er masser af bjerge og vådområder, som er vanskeligt tilgængelige. Undtagen til fods eller for eksempel med helikopter.

- Da vores soldater kom hjem efter at have kæmpet i 2. verdenskrig, var mange af dem arbejdsløse. De var derfor villige til at gå ind i bekæmpelsen af krondyrene, fortæller Jerry Bell.

Kødet fra de vilde krondyr kunne sælges. Men ellers havde dyrene ingen værdi.

- Men iværksættere mente, at det

kunne blive et forretningsområde for nogle farmere, hvis de ville have dyrene i indhegning, fortsætter han.

Der var bare lige det ved det, at dyrene så skulle indfanges levende i stedet for at skydes.

- Her kommer det meget farlige ind. Det er store, voldsomme dyr, som sætter pris på frihed. Den slås de for, pointerer han.

Både i forsøget på at få dyrene fanget og ved helikopterstyrt omkom mange yngre mænd i de år.

Udgangen blev dog heldigvis, at det i dag er et godt forretningsområde at holde krondyr - især på grund af salg af gevirer og i mindre grad kød.

■ Newzealandske landmand Jerry Bell ejer Criffel Station, hvor han både har intensiv og ekstensiv græsning af sine mange krondyr. Han lægger meget vægt på størst mulig bæredygtighed i sin produktion.
Fotos: Niels Damsgaard Hansen

■ Andrew Wellington og familie har 4.000 krondyr, 600 kvier på græs og 400 moderfår på cirka 700 hektar i et meget kuperet terræn på Nordøen. Saven bruges til at save gevirer af hjortene.

■ Kun få af kronhinderne er så tillidsfulde som dette ældre dyr.

Global Farming

■ Kronhjortene her har fået savet gevirerne af, så kun de nederste cirka fem centimeter sidder tilbage.

■ Den boks, der bruges til at fikse hjortene, når gevirerne skal saves af.

Avler efter kvalitet af gevirerne

Vi synes, at vores danske kronhjorte har store, pragtfulde gevirer. Men har man set de gevirer, som Kelly og Felicia Bennett, ejere af Dear Genetics NZ, har fremavlet, blegner de danske.

- Tidligere gik mange avlere af kron dyr udelukkende efter størrelse, og vi fik meget store gevirer, forklarer Kelly Bennett.

Men de seneste 10 år har fokus i mindre grad været på imponerende størrelse og vægt, og i højere grad på form efter ønske fra kunderne i Sydkorea og Kina.

Den tykkeste og bedste del af gevirernes spidser kaldes Jelly Tip, som skæres i papirstyndte skiver.

- For fire skiver med meget stor diameter kan vi få næsten 10.000 kroner, fortæller Felicia Bennett.

Men ellers er den gennemsnitlige pris pr. kg gevir med bast omkring 450 kroner.

Bast er den hud, som kronhjorte fejrer af gevirerne ude i naturen.

Der sælges også trofæer, hvor det udelukkende er størrelse og form, som afgør prisen. Men de er ikke nær så dyre som gevirer, hvor basten stadig sidder på.

Endnu billigere er den stump, som bliver siddende tilbage på hjortene, efter geviret er savet af.

- Den kan vi sælge til lystestager, lamper og hundeejere, så deres hunde har noget at tygge på, siger Kelly Bennett.

Gøder markerne med fly

Opdræt af krondyr er mest en ekstensiv produktion, som udnytter de store græsningsarealer, der er i bakker og bjerge, hvor man ikke kan færdes med traktorer.

- Vi får derfor gødet med fly af et firma, der udfører opgaven, fortæller Andrew Wellington.

N-mængden pr. år er 80 kg fordelt på to gange udspredning.

- I år bruger vi dog mindre, fordi prisen er eksploderet, påpeger han.

Har 4.000 hjorte

Wellington-familien har i 97 år drevet farmen med 700 hektar i et bjergrigt område med få flade marker til intensiv drift.

Besætningen er på 4.000 krondyr, 600 kvier af malkerace, som opdrættes for ejerne, og 400 moderfår.

- Hjortenes gevir vejer i gennemsnit 7 kg, så det er cirka 3.200 kroner pr. gevir, fortæller han.

Normalt kan der saves to gange, og anden gang vejer geviret omkring to kg.

Med cirka 1.200 hjorte i besætningen bliver det til en pæn indtægt, som dog også i perioder er arbejdskrævende.

Udsætterdyr sendes til slagteri, som aftager kødet og fortrinsvis eksporterer det til en stribe lande verden over.

■ Felicia Bennett viser, at der sker en masse registrering af data på denne håndholdte terminal, hvor man også kan aflæse data om det enkelte dyr.

■ Knoppen, der sidder tilbage efter afsavning af geviret, bliver smidt af om efteråret, ligesom de vilde kronhjorte smider deres gevirer.

■ Når gevirerne endnu ikke er fejjet, er der blod i dem, hvilket tydeligt ses her.

■ Kelly Bennett med et af de mindre gevirer, der saves i meget mindre stykker og bliver solgt til blandt andet Kina og Sydkorea til forskellige, men meget høje priser afhængig af hvilke dele af geviret, det er.

KORT OM PRODUKTION AF KRONDYR

- Alle må jage krondyr året rundt i New Zealand. Det koster ikke noget. Men alt andet lige er det nemmere i en indhegning at få nedlagt en hjort med en imponerende flot, fremavlet opsats. Det koster bare omkring 22.000 kroner.
- Det er ét af flere af de forretningsområder, som giver en fornuftig indtjening til omkring 2.000 newzealandske landmænd.
- Den kommercielle produktion startede for alvor i 1960'erne med international eksport - især til lande som Sydkorea og Kina af gevirer til medicinsk brug og af kødet til flere lande verden over.
- Produktionen af gevirer er certificeret, så man sikrer en god dyrevelfærd ud fra de til enhver tid gældende standarder.

- Den nuværende bestand er cirka 850.000 dyr i alt. I gennemsnit har farmerne dermed omkring 425 dyr. Tre ud af fire farme er på Sydøen især på øens østlige del, hvor flade marker møder bjergene. Dyrene kan således græsse både intensivt på den flade jord og ekstensivt i bjergene.
- Årligt eksporteres cirka 15.000 tons kød til en total værdi af cirka 700 millioner kroner